

ІНСТИТУТ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАПН УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

National Office
Erasmus+UA

Демографічні виклики та розвиток вищої освіти України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

Шушпанов Дмитро

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (Київ, Україна)

Доктор економічних наук, професор

**Круглий стіл: «СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ТА КРИЗ ВОЄННОГО СТАНУ. РОЗБУДОВА МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»**

23 вересня 2024 р.

Актуальні питання

1. Демографічні виклики під час війни.
2. Актуальність демографічних викликів для вищої освіти.
3. Освітні потреби населення під час і після війни
4. Визначення демографічних перспектив та розвитку вищої освіти в повоєнний період
5. Рекомендації щодо подолання демографічних та освітніх викликів

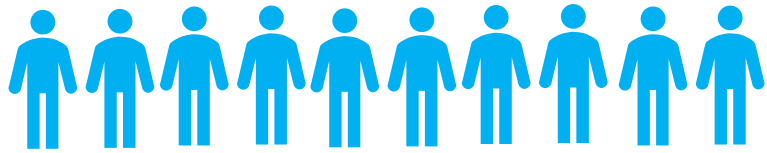

Демографічні виклики під час війни

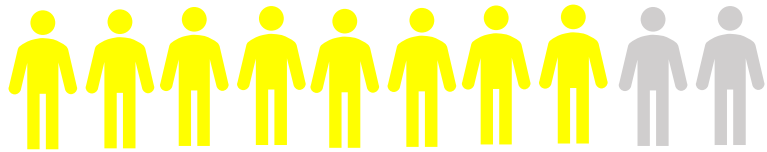
Населення України

100
%

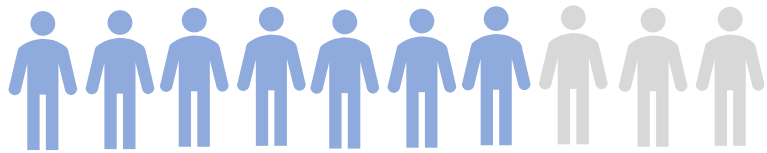
1991 - 54.0 млн. осіб

84%

2013 - 45.4 млн. осіб

76
%

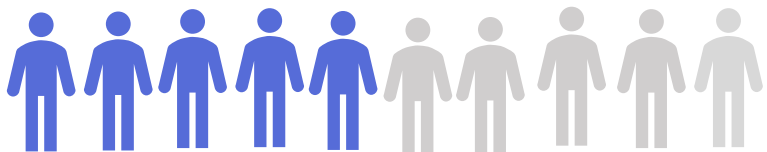
2021 - 41.1 млн. осіб

58
%

2023 (липень) – 31.6 млн. осіб (без тимчасово окупованих територій)

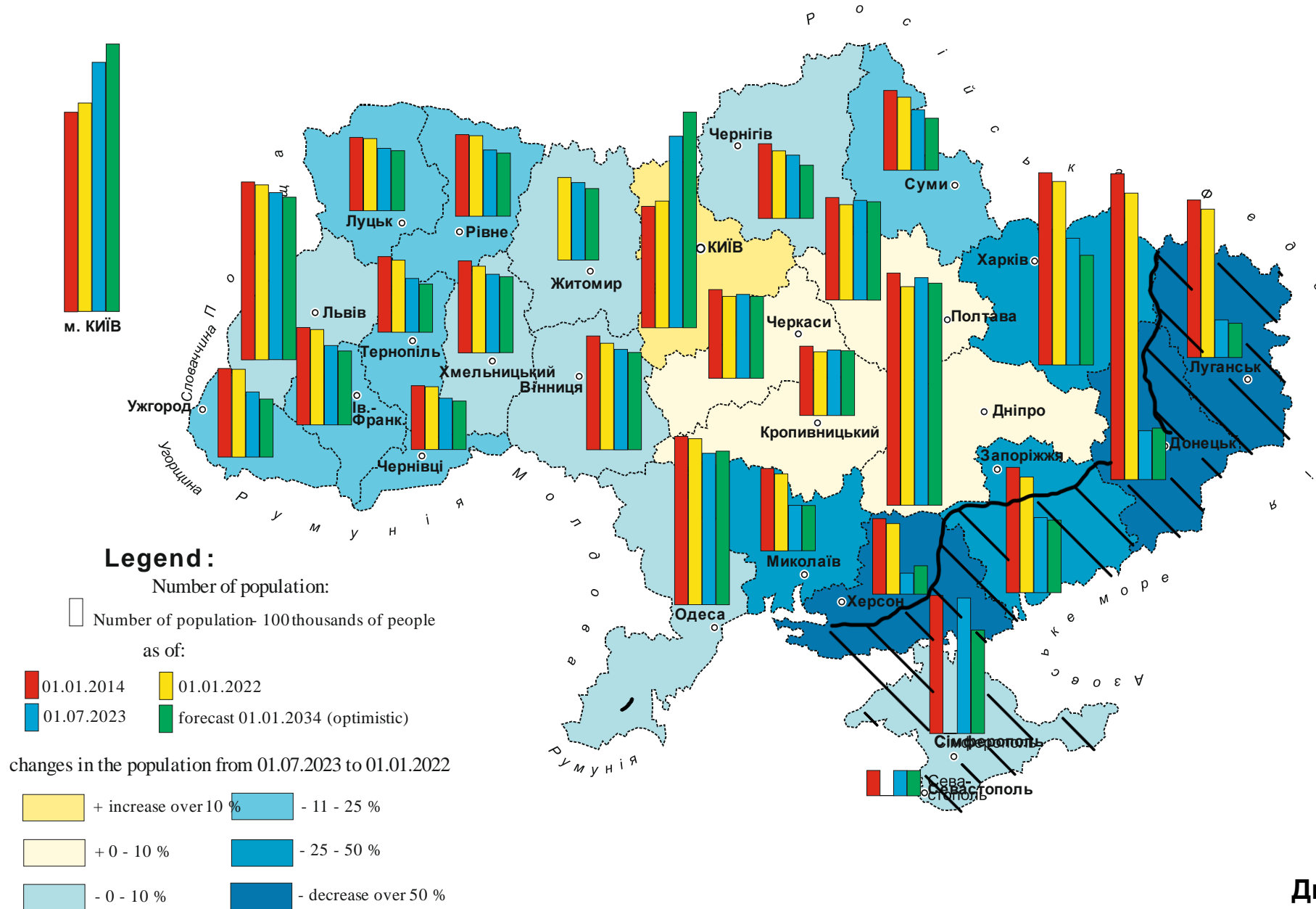
54
%

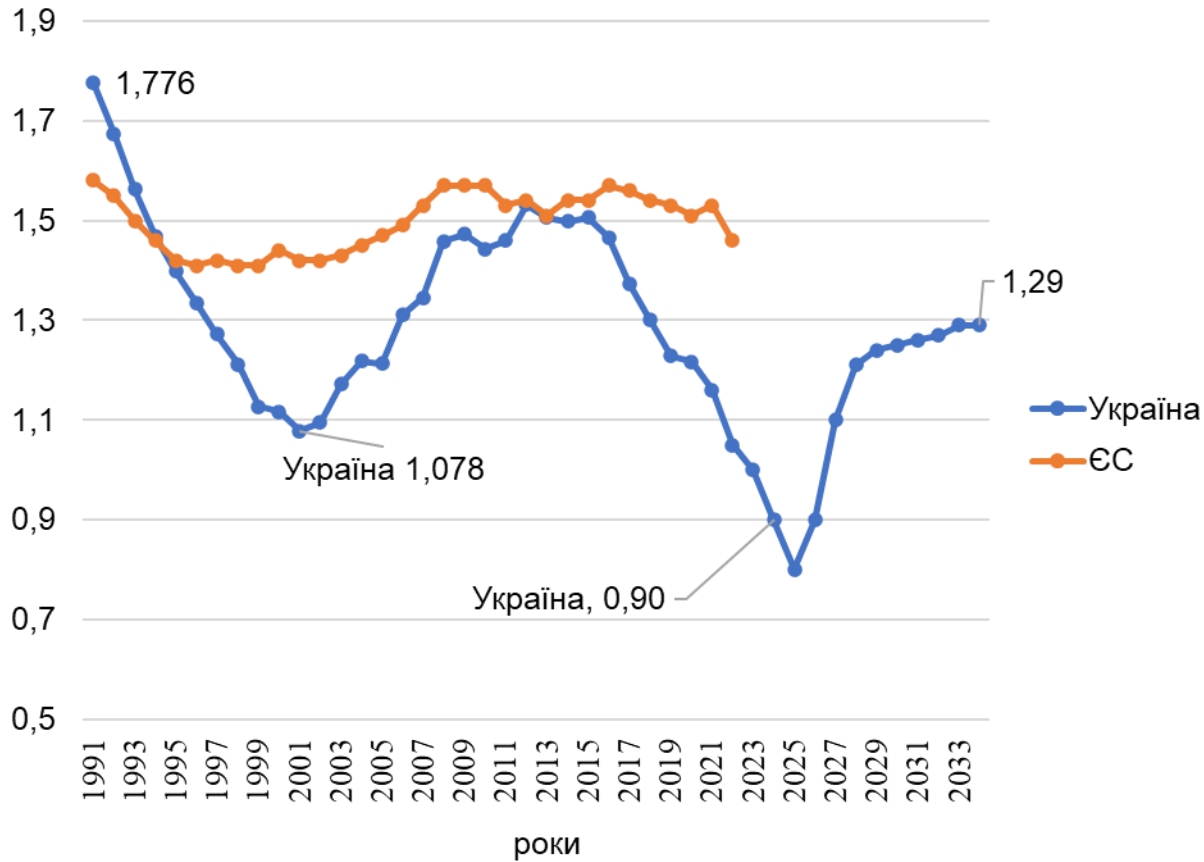
2040 (Прогноз ІД)

Варіант 1 (якщо війна закінчиться до кінця 2025 року) – 28,2 млн.осіб

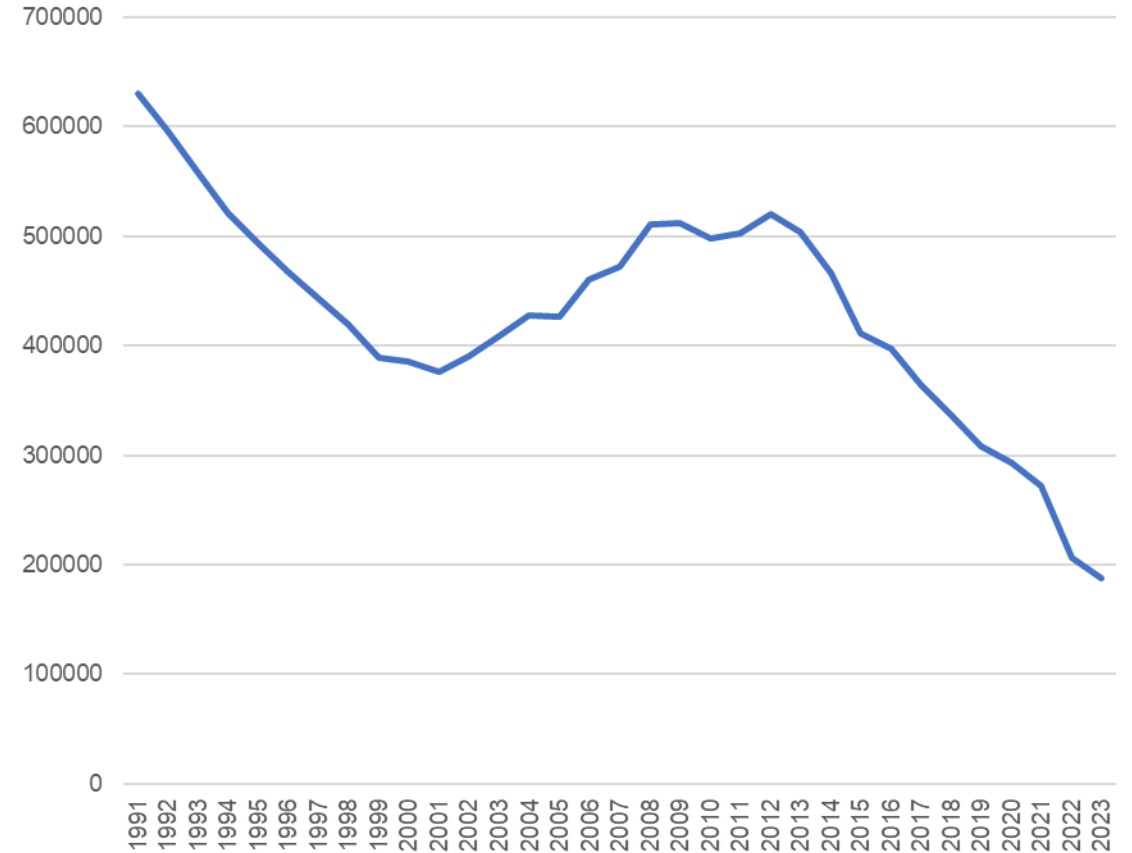
Зміни чисельності населення

Сумарний коефіцієнт народжуваності (кількість дітей, народжених на одну жінку дітородного віку)

Кількість народжених дітей за 1991-2023

1) За 1991-2021 роки - Дані Державної служби статистики України (за 2015-2021 роки - без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополь)
 2) За 2022-2035 роки – експертні оцінки спеціалістів Інституту демографії та проблем якості життя НАН України

1) За 1991-2021 роки - Дані Державної служби статистики України (за 2015-2021 роки - без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополь)
 2) За 2022-2023 роки – Міністерство юстиції України

Дмитро Шушпанов

Міграція

- *За кордоном*

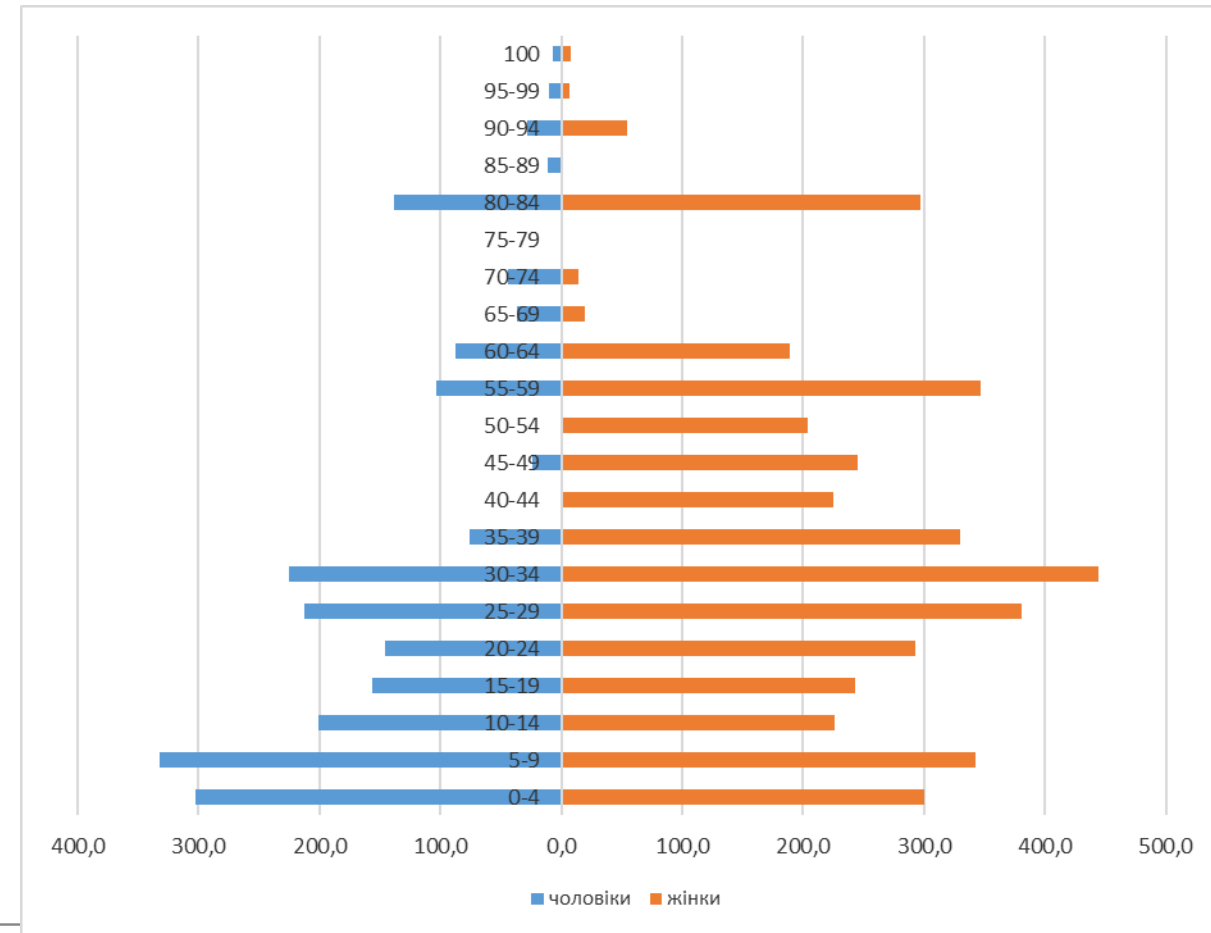
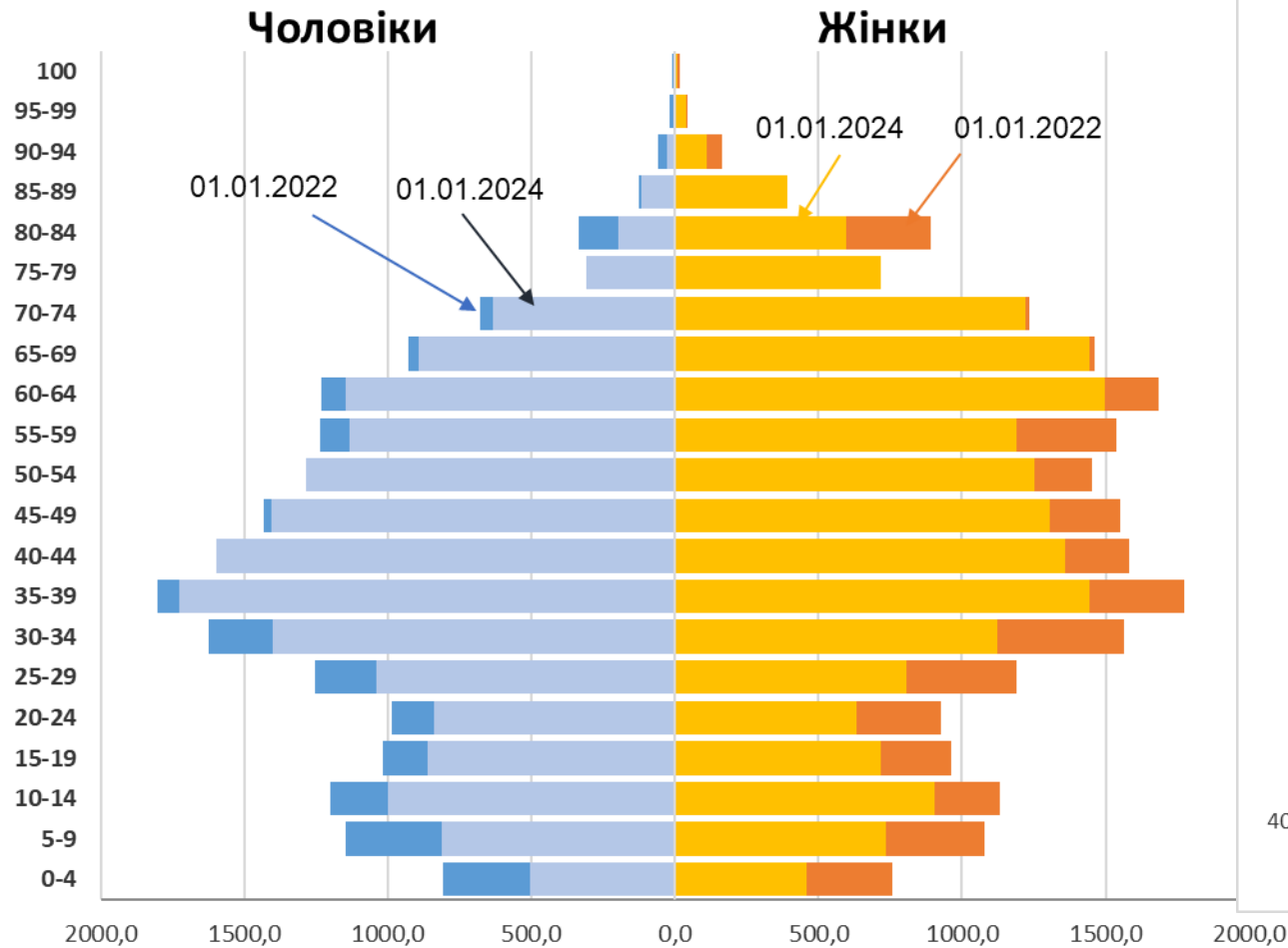
За даними ООН: 6 218 200 (16.09.2024)

- *Внутрішньо переміщені особи:*

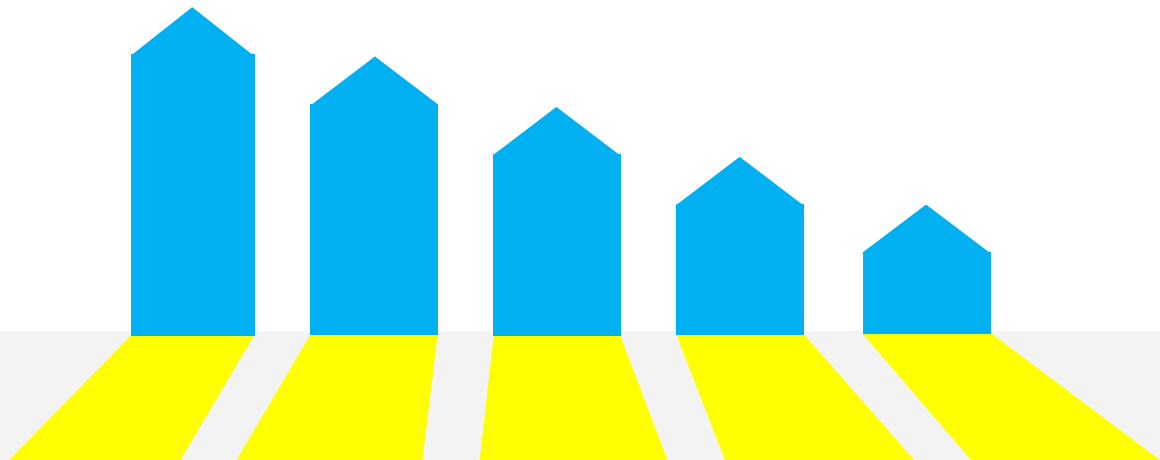
Понад 4,6 млн осіб (січень 2024 р. - Мінсоцполітики України)

Вплив війни на структуру населення України (темно-синій та помаранчевий кольори – втрати через еміграцію)

Актуальність демографічних викликів для вищої освіти

**Зменшення кількості
молоді**

**Відтік викладацького
складу**

**Проблеми внутрішньо
переміщених осіб**

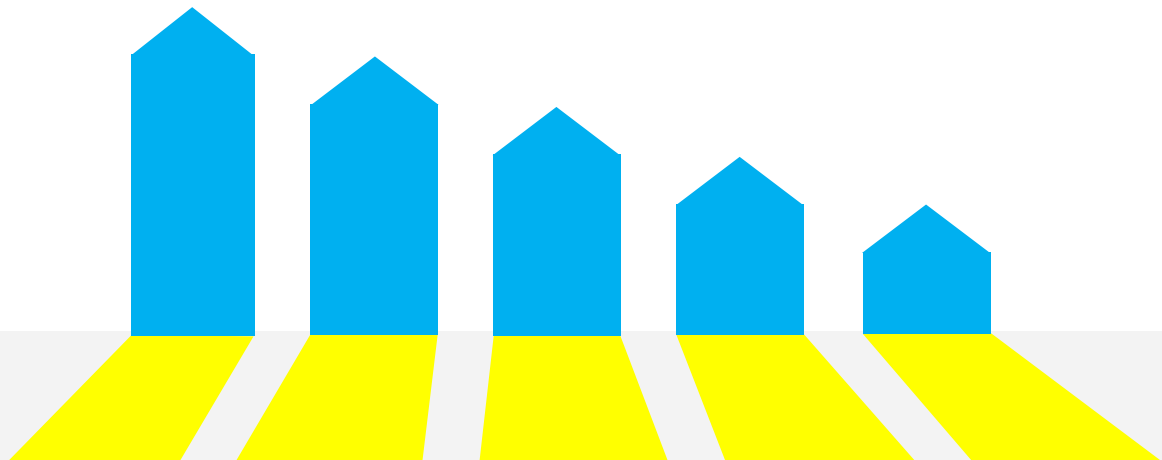
Освітні потреби населення під час і після війни

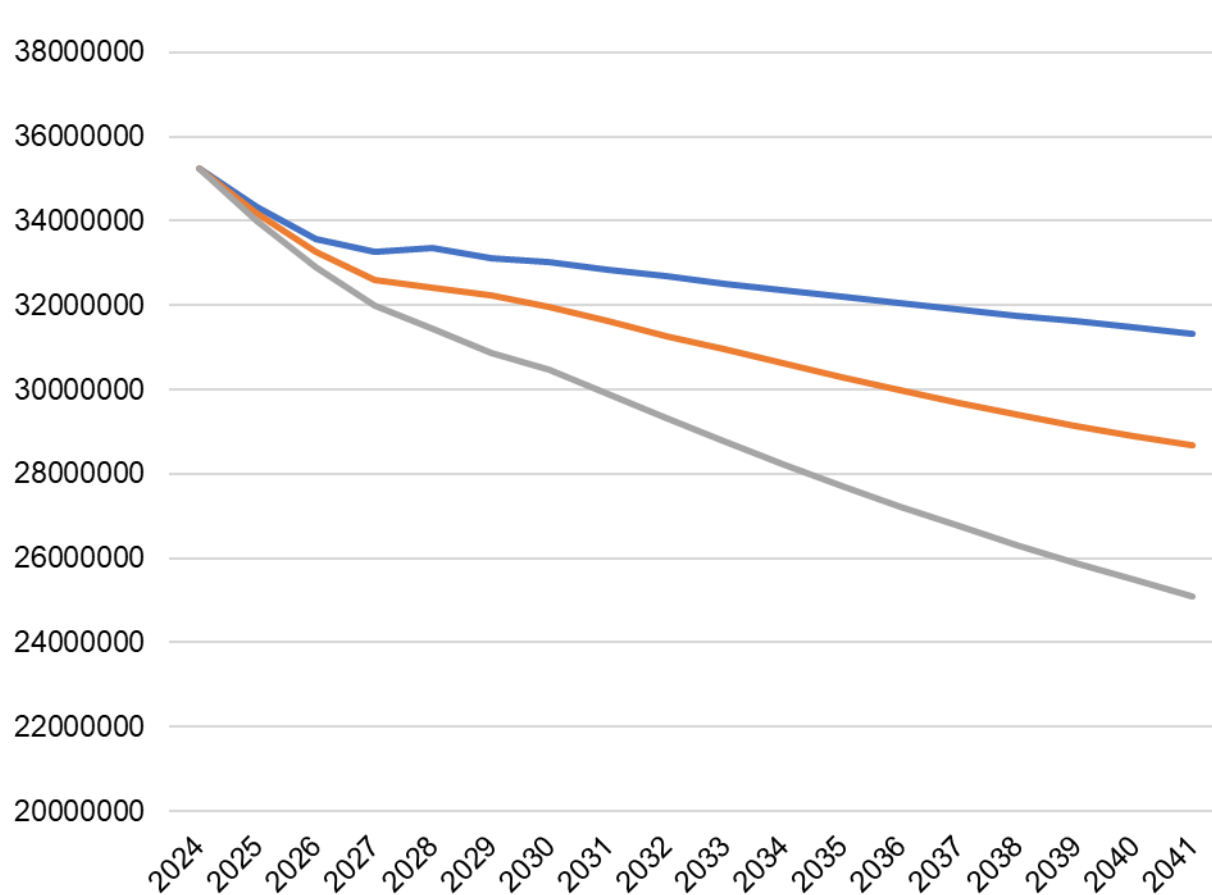
- **Регіональні освітні потреби:** Зміни в демографічній структурі регіонів України потребують переосмислення освітніх програм. Наприклад, західні регіони, що прийняли велику кількість ВПО, можуть потребувати збільшення кількості місць у ЗВО.
- **Адаптація освітніх програм:** Важливо переглянути навчальні програми для підготовки фахівців, які зможуть працювати над відновленням країни після завершення воєнних дій. Особливо це стосується технічних, медичних та психологічних спеціальностей.

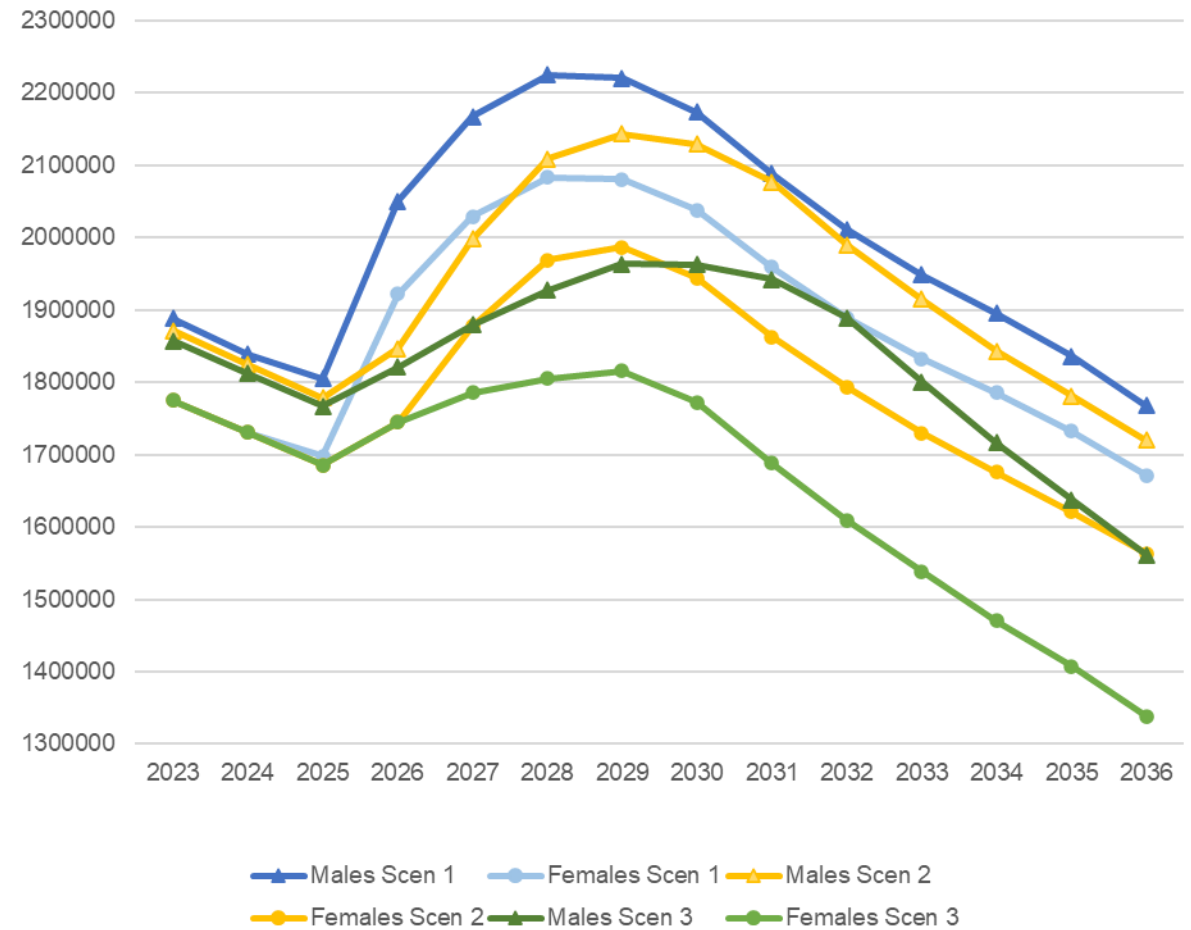
Визначення демографічних перспектив та розвитку вищої освіти в повоєнний період

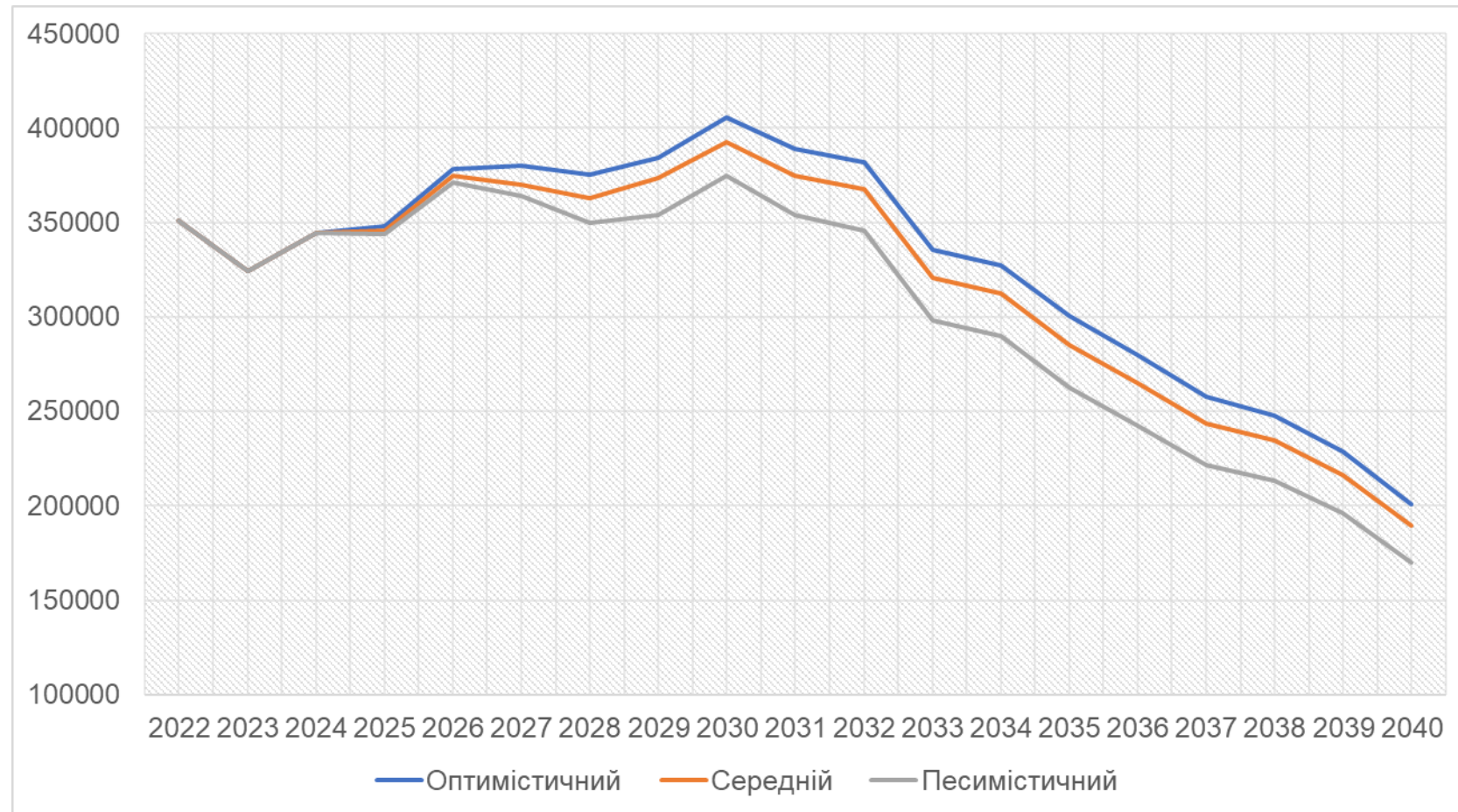
Прогноз чисельності населення України до 2040 року за трьома сценаріями розвитку ситуації в Україні на період до 2040 року, тис. осіб (в межах кордону 1991 року)

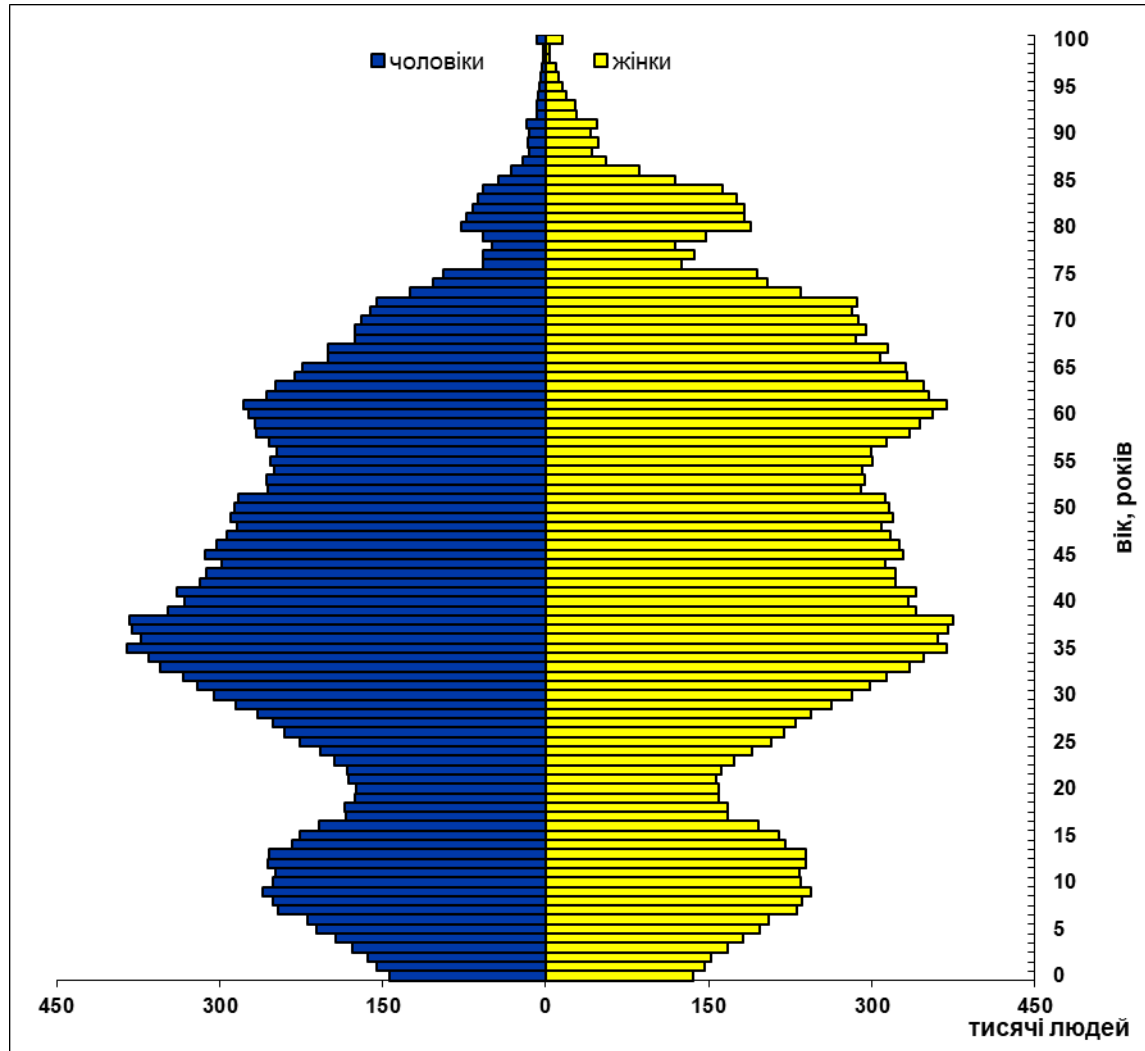
Прогноз чисельності населення віком віком 6-17 років за статтю за трьома сценаріями розвитку ситуації в Україні на період до 2036 року, тис. осіб (в межах кордонів 1991 року)

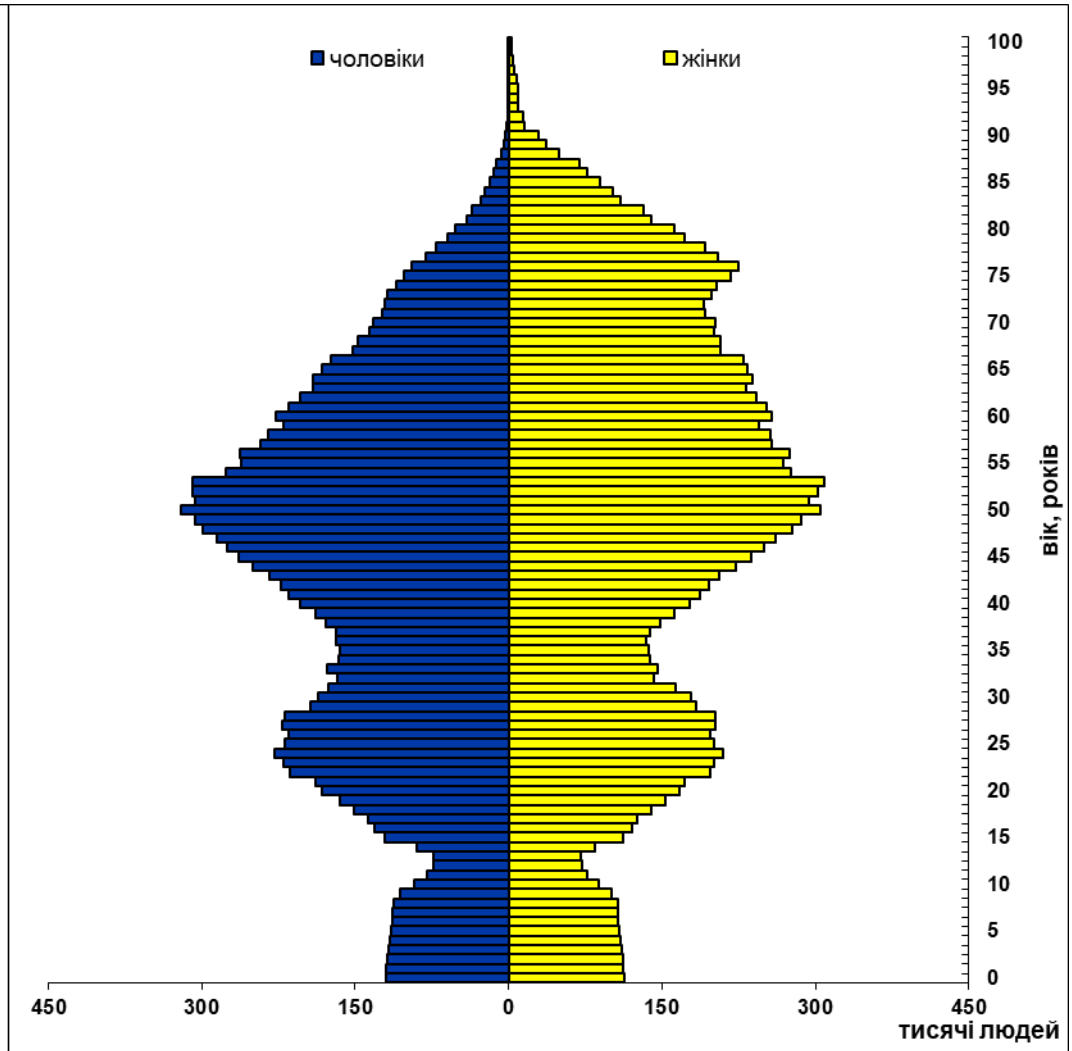
Прогноз динаміки чисельності населення віком 17 років, станом на 1 січня

Статеві-вікова структура населення (прогноз)

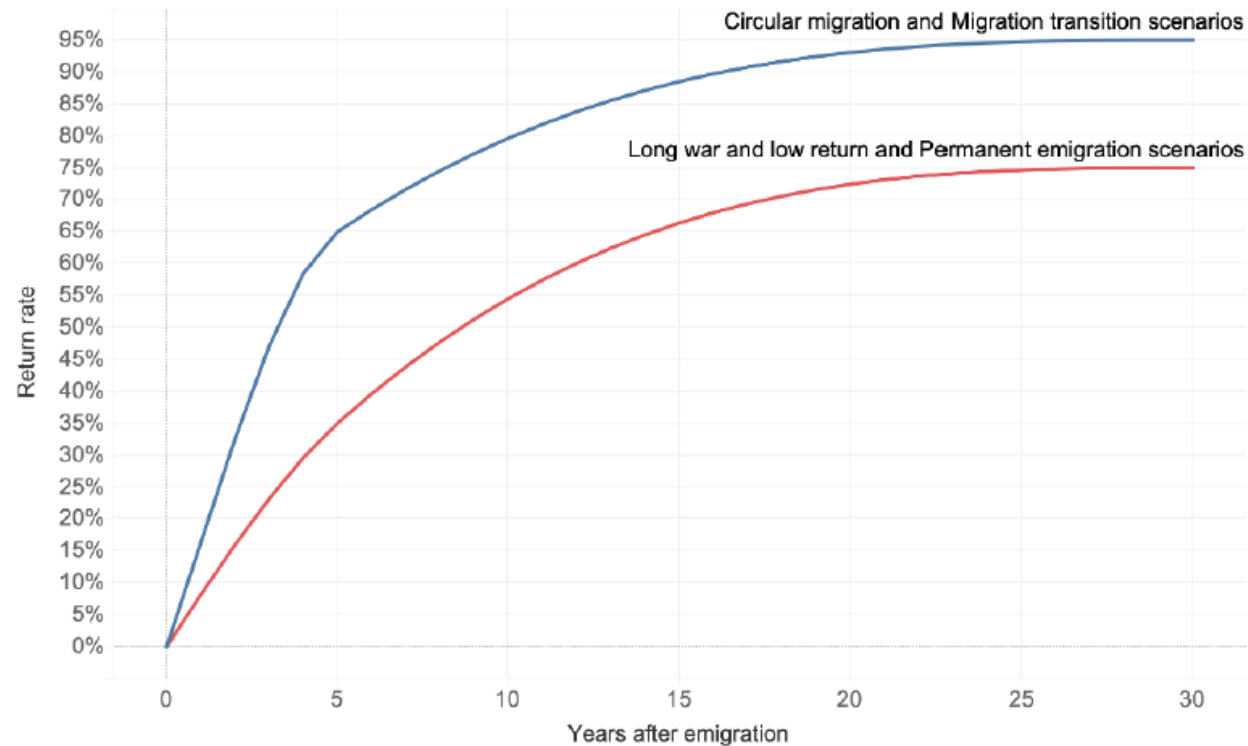
2022 рік - 42,0 млн осіб

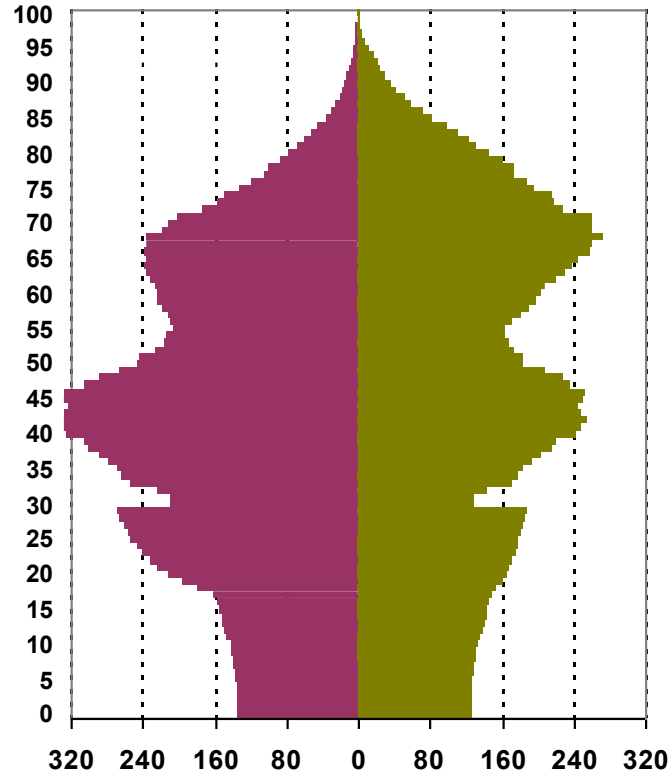
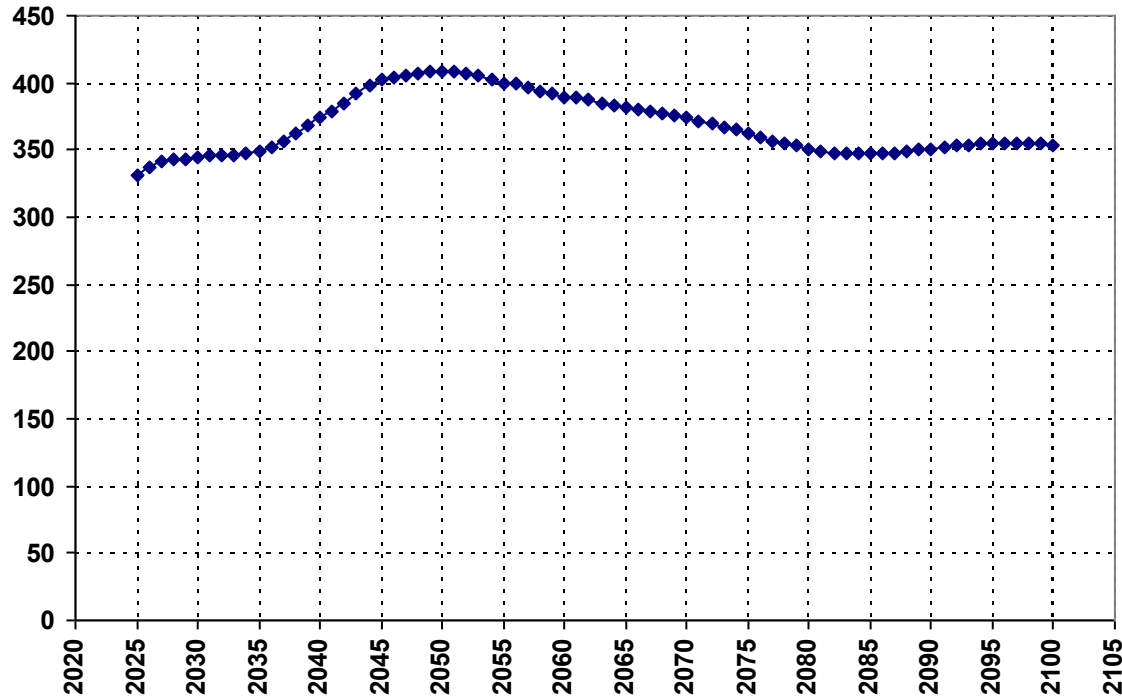
2037 - 30,5 млн осіб

Міграція

- Повернення мігрантів залежить від тривалості війни.
- Аналіз соціологічних опитувань показує, що кожен місяць війни зменшує ймовірність повернення мігрантів на 2%.
- Буде ризик того, що чоловіки поїдуть до своїх сімей, коли з'явиться така можливість. Для повернення мігрантів мають бути забезпечені основні потреби: безпека. житло. працевлаштування.

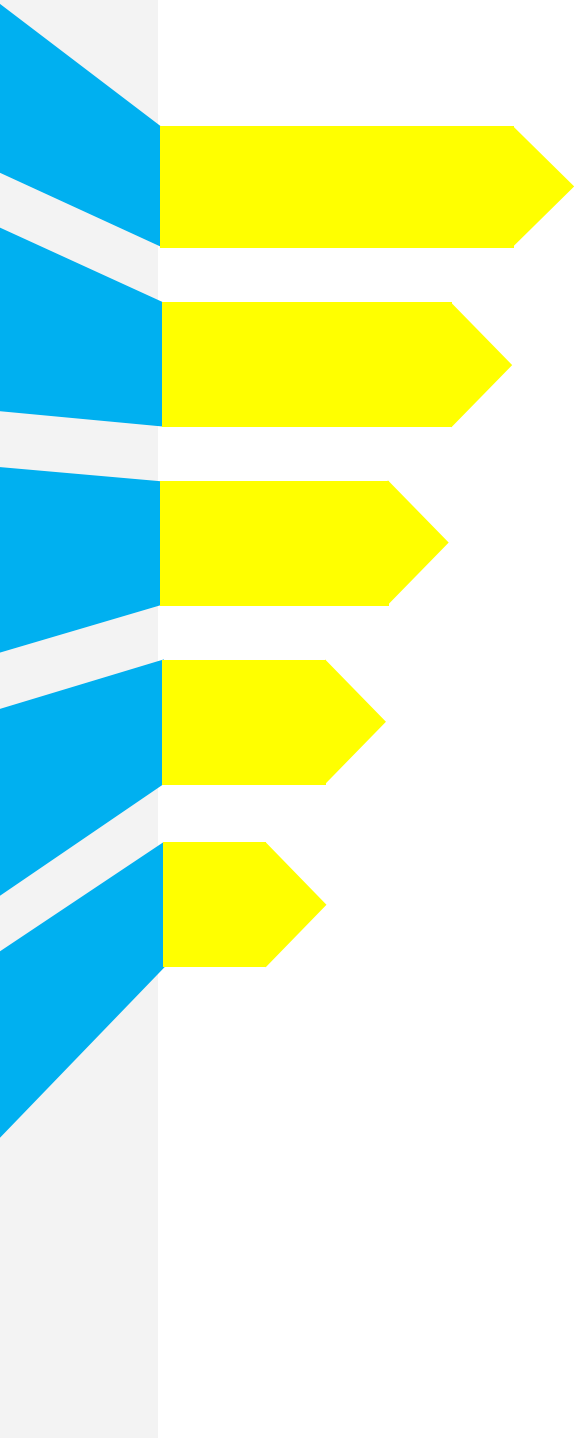

Стабілізація чисельності населення за рахунок міграції

Необхідний річний баланс міграції
(тис. осіб) для підтримки населення 33,6 млн. чол

Статеві-вікова структура населення
України на початок 2055 року.

Рекомендації щодо подолання демографічних та освітніх викликів

Дмитро Шушпанов

Потреби повоєнного відновлення

Інноваційні підходи в освіті

Міжнародне співробітництво та інтеграція

Розвиток системи вищої освіти

Залучення фінансування та інвестицій

Психологічна підтримка студентів та викладачів

Психологічна підтримка студентів та викладачів

Прикінцеві висновки та рекомендації

- Розвиток мережі ЗВО в умовах демографічних викликів вимагає гнучкості, цифрової трансформації та врахування регіональних особливостей.
- Створення умов для мотивації випускників загальноосвітніх шкіл (ліцеїв, гімназій) здобувати вищу освіту в ЗВО України (держана підтримка у фінансуванні, підвищення якості освіти, сприяння працевлаштуванню по закінченню навчання)
- Необхідно переглянути освітні програми відповідно до потреб відновлення країни та розвитку науково-технічного потенціалу.
- Державна політика повинна бути спрямована на підтримку студентів, викладачів і науковців, які опинилися в умовах внутрішнього переміщення або за кордоном, щоб залучити їх до відбудови країни.
- Важливо посилювати міжнародну співпрацю у сфері освіти та науки для стабілізації й відновлення системи вищої освіти України.

Переможемо!

shdg2011@gmail.com

Дмитро Шушпанов